

VAQIF YUSİFLİ,
filologiya elmləri doktoru

ŞƏLALƏ SEVGİSİ

(SƏRDAR ƏSƏD- 90)

diqqət yetirsək,sanki mahir bir rəssamın çəkdiyi lövhələrin sözlə ifadəsini hiss edirsən.O, təbiətə vurğun idi və bu vurğunluq ondan irəli gəlirdi ki, təbiətə seyrçi gözü ilə baxmırdı.

**Zirvədən zirvəyə aşan dağların,
Üzü ömürlərə bozaran deyil.
İldırım nərəsi daşan dağların
Şəlalə sevgisi qurtaran deyil.**

**Zərrələr çilənir nur boyalara,
İçib dolanacan gün işığından.
Dərələr söykənib o qayalara,
Asılıb şəlalə sarmaşından!**

**Kahalar qışqırır ehtiyacını,
Bulaqlar durulub gözünü qırpır.
Şəlalə bir gözəl yolub saçını
Zirvədən zirvəyə özünü çırpır.**

**Qaçır bənövşəyə, uçur laləyə,
Çəmənin çəhliminə toxuyur çələng!..
Qovuşmaq istəsən o şəlaləyə-
Şəlalə qüvvəsi tapasan gerek!**

Onun əksər şeirlərində təbiətlə insan arasında əzəli bir doğmalığa görürsən.

Bu da şeirdə metaforik düşüncə tərzinin bəhrəsidir. Yenə başqa bir şəlalə şeirinə müraciət edirəm:

**Bağladı günəşi dağın qarına,
Yaydı yalmanını atdı şəlalə.
Dözməyib düzlərin intizarına
Zirvədən özünü atdı şəlalə.**

Hər dəfə fikirləşirsən ki, Sərdar Əsədın şeirlərində şəlaləyə bu sevgi haradandır? Və hər şəlaləyə həsr etdiyi şeirdə təzə, metaforalar görürsən. Bu, ondan irəli gəlir ki, S.Əsəd eyniliyi sevmirdi:

**Şəlalə görmüşəm-dağ çiçəyinə
Köpük çiçəkləri düşən şəlalə.
Vurulub məhəbbət gələcəyinə
Eşqi ağ saçında daşan şəlalə!**

Ana haqqında da onun neçə şeiri var və heç bir şeirində də təkrara yol vermir. Deyim ki,Ana haqqında minlərlə şeir yazılıb və hələ yazılacaq. Azərbaycan poeziyasında ən yaxşı ANA şeirlərinin birini də Sərdar Əsəd yazıb:

**Badam baxdı bağımndan,
Bahar yaxalı anam!
Şeir səp barmağından
Sözü yığılı anam.**

**Əriyərdi o sir də
Qəzəb daş da, dəmir də.
Bütöv yuxu ömürdə
Yarı yuxulu anam.**

**Necə yatım təkliyə,
Qayğıdan seyrəkliyə.
Əvəlik kövrəkliyə
Darçın qoxulu anam.**

Sərdar Əsədın yaradıcılığı təkcə bu mövzularla məhdudlaşmır.Onun insan münasibətlərinə, sevgiyə, ictimai həyatın müxtəlif problemlərinə həsr olu-

nan onlarla gözəl şeirləri var. Sevgi şeirlərində də orijinal idi.

**İncitmə könlümü, dəymə şəstimə,
Yanıb ağlayanda gülməyin ollam.
Kəsmə qanadımı, durma qəsdimə,
Köməksiz qalanda köməyin ollam.**

**Nə bilər qədrini axı özgələr,
Sənə söz deyilsə-mənə söz gələr.
Ömür yollarında yorulsan əgər,
Astaca-astaca gəlməyin ollam.**

**Od düşdü ömrümün cavan yaşına,
Amandır almasın eşqim başına.
Göylər kişənəyərək uçsa başına-
Göyləri saxlayan dirəyin ollam.**

**Mənə yaxın da sən, mənə yad da sən!
Mən çıxsam yadımdan, qalma yadda sən!
Bilmirəm, Sərdara sən də yad desən,-
İşıqlı dünyada bəs nəyin ollam?!**

Bəzən ironiya və eyhamla tənqiddə də keçir, bəzən də sözünü açıq deyirdi:

**Basıldı imzalı möhür alınına...
İndiki-sabahkı günə qalmadı.
"Böyük vəzifəli"-dedilər ona...
Böyük adamdımı?
Deyən olmadı!**

Sərdar Əsədın heirlərinin hamısı hecadadır.Amma standart ölçülü, sanki hər şeyi-qafiyəsi, rədif, sonuncu iki misrası da "fikir" ifadə edən şeirlərdən fərqli idi. Əvvəlinci misradan sonra qədər sən onun şeirinin təsirindən ayrılı bilmirsən. Dilimizin zərifliyi, adi sözlərin qeyri-adi mənə kəsb etməsi doğrudan da səni heyrətləndirir:

**Ala gözlər kölgələnsə,
Qaş çatılar, göz ağlayar.
Yaz yağışı yağsa yerə,
Çəmənin çimər, iz ağlayar.**

**Yada vermə ürəyim,
Dost gözləsin kürəyini!
Namərd yesə çörəyini
Ocaq söner, köz ağlayar.**

**Sehirləyib məni massam,
Gerek qəlbə qulaq asam.
Hər gün onu oxşamasam
Qələm kuşsə, söz ağlayar.**

**Könül, qəmə heç vermə can,
Məhəbbətin odunda yan.
Cavan getsən bu dünyadan
Qarı güoər, qız ağlayar...**

Onun "Könül evi", "Qız anası", "Xatirə yarpaqları", "Sədaqət", "Yanan məmar" və s. poemaları da var və bu poemalarda S.Əsəd şeirdəki poetik uğurlarını davam etdirir.

Bir şeirində yazırdı:

**Hələ yol gedirəm nə vaxtdan bəri.
Qarşıda illərim qalaq-qalaqdır.
Qəlbimdə od gəzir, dilimdə zəfər.
Qarşımda hələ ağ səhifələr var.
Mənim başladığım həyat dastanı
Ömrümün sonunda qurtaracaqdır.**

Amma qurtarmadı. Çünki əsl şairlərin ömrü qurtarmır.

Bu dünyada bəlkə də ən mükəmməl kardtoqramma şair ürayinin ağrısını hiss etməmiz. Sərdar Əsəd-Cəbrayılın Soltanlı kəndində dünyaya gələn (1929) bir insan elə ağılı kəsəndən repressiya qasırğasının zərbəsini hiss edib. Atasını Heydər kişi Sovetin əleyhinə qaçaqçılıq edirmiş. Və qaçaq atasına görə anası və böyük bacısı ilə bir yerdə Sibirə sürgün olunurlar. Doğrudur, tezliklə onlar Sibirdən qayıdırlar, çünki atası qaçaqçılıqdan çəkinir. Amma bu hadisə gələcək şairin həyatından hələm-hələm silinib gedə bilməzdi. Sonrakı illər sakit keçsə də... O da hamı kimi orta məktəb bitirir.O zaman Leninin adını daşıyan Pədoqoji institutun filologiya fakültəsində təhsil alır. Sonra da Səleyman Rəhimovun köməkliyi ilə "Ədəbiyyat və incəsənət" qəzetində işə düzəlir. Sonra şeir kitabları çap olunur ("Cənclik illəri", "Səni axtarıram", "Cərrah ürəyi", "Yanan məmar", "Simlərin tufanı" və s). Xoşbəxt ədəbi həyat. Ancaq Sərdar Əsədın faciəsi onun "Ədəbiyyat və incəsənət" qəzetində işdən çıxarılmasıyla başlayır. Düz beş il (1958-1963) o, işsiz qalır. Sonra bir nəşriyyata işə düzəlir. Amma yenə işsizlik və təbii ki, içkiyə meyli, pulsuzluq cəngəlinə düşür.

1971-ci ilin 17 noyabr günüyü. Ölümünə-intiharına 4 il qalırdı. Gecə, hamı yatandan sonra, üzündə qəm nişanəsi belə bir yaddaş yarı: "Özüm olmadığım təqdirdə mənim arxivim Məmməd Araz, Ələkbər Salahzadə, İsa İsmayilzadənin diqqətli qayğısı ilə açıla bilər. Sərdar Əsəd.17. XI." Bu yaddaşdan kimse xəbər tutmayacaqdı. 1975-ci ilin 29 iyununda Azərbaycanın istedadlı şairlərindən biri-Sərdar Əsəd intihar edəcəkdə. Sonra bu "yaddaş" da son şeirləri arasından üzə çıxacaqdı. Amma onun şeir kitablarında bu intihara bəraət qazandıracaq elə bir nümunəyə rast gəlmədim. Ara-sıra qəm aşılaman bəzi misralar olsa da, bunların heç biri Sərdar Əsəd şeirlərinin nikbinliyi və ciddiliyi üzərinə kölgə salmır. İntiharın səbəbini onun şeirlərində yox, içində axtarmaq lazım imiş, amma onunla tanış deyildim, doğrudur, sağlığında bir neçə dəfə üz-üzə gəlsək də, təbii ki, mən onun dünyasından uzaq idim.

Sərdar Əsəd orijinal şair idi, heç kimə bənzəmirdi. Onun yaradıcılığı barədə ən sanballı sözü Məmməd Araz söyləyib:

"Sərdar Əsəd deyirdi: "Mən bir balaca qələm sahibiyəm. Təzə şeir işləyəndə xəlvətə çəkilibəm ki, görənlərin olmasın. Qələm sözümlə baxmayanda elə bilirəm ki, onun düzgün şırım açmadığını kimse görür, kimse onu əlimdən qayıb sındırmaq istəyir. Qələmin də fəhmi var. O canlıdır, o, xış kimi, kətan kimidir. Naşı əl torpağa xəyanət eləyir.

Onun açdığı şumu malalamaq, toxum səpmək olmaz, cücərib alınmayacaq. İlahi, gör hələ Füzüli olan şəxs nə sarsıntı keçirib".

Sərdar Əsəd şeirə, sözə beləcə çox məsuliyyətlə yanaşırdı və çalışırdı ki,hər şeirində təzə söz desin, deyil-mişlərə qayıtmasın. Onun poeziyasına